Regionledningskontoret
Erika Sjöblom

PM
2024-09-10

Diarienummer
RS 2023-1082

Klimathandlingsplan för Region Stockholms verksamheter

Förslag

Genom remissen bereds regionstyrelsens uppdrag i Budget 2024 om att ta fram en klimathandlingsplan för Region Stockholms verksamheter, inför behandling i regionfullmäktige den 6 maj 2025.

Bakgrund

Världen står inför omfattande utmaningar i form av klimatförändringar. I arbetet med att minska växthusgasutsläppen har världens länder enats om ett rättsligt bindande avtal för att begränsa den globala temperaturhöjningen till 1,5 grader Celsius, Parisavtalet.

Region Stockholm ska vara klimatneutralt till år 2035 och leva upp till Parisavtalets målsättningar. Det är ett mål som är beslutat av regionfullmäktige och som gäller alla Region Stockholms verksamheter. Regionfullmäktige gav i Budget 2023 (RS 2022-0123) regionstyrelsen i uppdrag att ta fram en koldioxidbudget för Region Stockholms egna verksamheter. Koldioxidbudgeten visar att Region Stockholm behöver hålla en genomsnittlig minskningstakt på åtta procent årligen för att nå utsläppsmålet.

För att tydliggöra vägen framåt mot målet gav regionfullmäktige i Budget 2024 (RS 2023-0160) regionstyrelsen i uppdrag att ta fram en intern klimathandlingsplan med förslag på åtgärder och prioriteringar, med koldioxidbudgeten som utgångspunkt. Enligt uppdraget ska regionstyrelsen ta fram förslag på principer för hantering, styrning och redovisning av koldioxidbudget och klimathandlingsplan. Båda delarna ska utarbetas verksamhetsnära och i tät samverkan med Region Stockholms nämnder och bolag.

Region Stockholms hållbarhetsstyrning

Klimathandlingsplanen ska vara en del av Region Stockholms samlade hållbarhetsstyrning. Hållbarhetsstyrningen består av hållbarhetsmål i budget, hållbarhetspolicy, hållbarhetsstrategi och riktlinje för hållbarhet och vid behov andra styrande eller stödjande dokument.

Klimathandlingsplanen föreslås vara ett kompletterande styrande och stödjande dokument till den samlade hållbarhetsstyrningen. Med syfte att vägleda och stödja nämnder och bolag i deras arbete med att nå utsläppsmålet i budget samt viljeriktningen och ambitionerna i hållbarhetspolicyn, hållbarhetsstrategin och riktlinjen för hållbarhet.

Direkta och indirekta utsläpp
Det så kallade GHG-protokollet, som lanserades 1998, är det globala standardramverket för mätning och hantering av växthusgasutsläpp från verksamheter och värdekedjor i privat och offentlig sektor. GHG-protokollet kategoriserar utsläpp i tre olika ”scope”. Enligt GHG-protokollet är grundtanken bakom denna kategorisering att avgränsa direkta och indirekta utsläppskällor och samtidigt säkerställa att två eller flera aktörer inte redovisar utsläpp i samma scope.

Scope 1 omfattar direkta utsläpp från källor som ägs eller kontrolleras av Region Stockholm.

Indirekta utsläpp definieras i GHG-protokollet som utsläpp som uppstår som en konsekvens av verksamheten, men i källor som ägs eller kontrolleras av en annan organisation. Dessa omfattar utsläpp inom scope 2 och scope 3. Scope 2-utsläpp omfattar indirekta växthusgasutsläpp från inköpt eller anskaffad energi, t.ex. el, ånga, värme och kyla, som produceras utanför den egna anläggningen och förbrukas av Region Stockholm. Ett exempel är el som köps in från elbolag. Eftersom elen produceras utanför den egna anläggningen anses den ge upphov till indirekta utsläpp.

Scope 3 omfattar alla indirekta utsläpp som uppstår i värdekedjan. Det som skiljer utsläppen från scope 2 är att scope 3 innefattar utsläpp från aktiviteter och anläggningar som inte ägs eller kontrolleras av den rapporterande organisationen, men som organisationen indirekt påverkar i sin värdekedja. Scope 3-utsläppen delas upp i 15 kategorier, både utsläpp som sker uppströms och nedströms. Uppströms utsläpp omfattar de indirekta växthusgasutsläpp inom Region Stockholms värdekedja som är kopplade till inköpta eller anskaffade varor (materiella produkter) och tjänster (immateriella produkter) och som genereras från vagga till grind. Nedströms utsläpp omfattar de indirekta växthusgasutsläpp inom Region Stockholms värdekedja som är kopplade till sålda varor och tjänster och sker efter att produkterna eller tjänsterna lämnat organisationens ägande eller kontroll.

Samtliga kategorier inom scope 3 är inte relevanta för Region Stockholm och ett arbete pågår för att tydliggöra vilka kategorier som är relevanta.

Framtagande av remissförslag
Genomförandet av uppdraget har skett i nära samarbete med verksamheterna. En styrgrupp med representanter från regionledningskontorets avdelningar Ekonomi och finans och Hållbarhet, Locum AB, Stockholm läns sjukvårdsområde (SLSO), Karolinska Universitetssjukhuset och trafikförvaltningen har följt arbetet och inriktningen för klimathandlingsplanen. Vidare har fyra arbetsgrupper med representanter från Region Stockholms verksamheter deltagit i arbetet, en för varje identifierat fokusområde i klimathandlingsplanen; mobilitet, hälso- och sjukvård, bygg och anläggning samt fastighet och service. Arbetsgrupperna har identifierat och lämnat förslag på åtgärdsområden som bör prioriteras för att nå målet om klimatneutralitet. Förslagen har sedan bedömts översiktligt utifrån uppskattad påverkan på nuvarande utsläppsnivåer, robusthet, ekonomisk effektivitet samt andra viktiga delar såsom patientsäkerhet och social hållbarhet. Arbetsgrupperna har också vid ett flertal tillfällen under processen kommit med värdefull feedback och inspel till dokumentet som helhet.

Avgränsning
Klimathandlingsplanen omhändertar åtgärdsförslag med syfte att minska Region Stockholms direkta och indirekta växthusgasutsläpp. Den omhändertar inte specifika klimatanpassningsåtgärder för att möta framtidens klimatutmaningar, även om de föreslagna åtgärdsområdena kan ha positiva synergieffekter även för klimatanpassning.

Planering, genomförande och uppföljning av åtgärder i enlighet med klimathandlingsplanen
Klimathandlingsplanen är framtagen i syfte att nå klimatneutralitet 2035. För att klimathandlingsplanen ska vara relevant under hela tidsperioden föreslår regionledningskontoret att den revideras vid behov.

Arbetet med åtgärdsområdena ska vara en del av ordinarie planerings- och uppföljningsprocess och ansvaret för att planera, genomföra och följa upp arbetet ligger hos respektive nämnd och bolag. Nämnder och bolag kommer årligen, i regionstyrelsens anvisningar för budgetunderlag, verksamhetsplaner och uppföljning, att ombes beskriva förutsättningarna för och konsekvenserna av arbetet, planerade åtgärder respektive genomförda åtgärder i enlighet med klimathandlingsplanen.

Om det bedöms nödvändigt kan regionfullmäktige i budget ge en nämnd eller ett bolag i uppdrag att genomföra en specifik åtgärd, enskilt eller i samverkan. Utgångspunkten är dock att nämnderna och bolagen själva avgör vilka åtgärder som ska prioriteras för att nå målet om klimatneutralitet 2035 och hur de ska genomföras, mot bakgrund av sin mer detaljerade kunskap om verksamhetens förutsättningar och

nödvändiga hänsynstaganden. Detta i syfte att uppnå en effektiv styrning och minimera riskerna för verksamheten.

För att lyckas med omställningen kommer det att krävas förändringar i arbetssätt i hela organisationen och på alla nivåer, liksom ett fortsatt samarbete inom Region Stockholm. För att lyckas kommer det också att krävas ett aktivt samarbete med länets kommuner och andra aktörer.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att nå målet om klimatneutralitet, i enlighet med den klimathandlingsplan som föreslås, kommer initialt medföra kostnader och investeringsutgifter men kan också medföra positiva ekonomiska effekter, inte minst på sikt. Hur stora kostnaderna, utgifterna och de positiva effekterna blir beror på vilka åtgärder som genomförs, och hur. Åtgärdsarbetet behöver planeras och genomföras i den takt som de ekonomiska förutsättningarna tillåter, för respektive nämnd och bolag liksom för Region Stockholm som helhet. Om det bedöms nödvändigt kan regionfullmäktige i samband med budget ge en nämnd eller ett bolag i uppdrag att genomföra en specifik åtgärd, enskilt eller i samverkan, vilket förutsätter att det finns ekonomiskt utrymme inom verksamheten i fråga, alternativt särskilt tillskjutna medel.